

Tygielski, Wojciech

"Łukasz Górnicki i jego czasy", pod red.
B. Noworolskiej i W. Steca, Białystok
1979 : [recenzja]

Przegląd Historyczny 71/4, 866

1980

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych, tworzonej przez Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został opracowany do udostępnienia w Internecie dzięki wsparciu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach dofinansowania działalności upowszechniającej naukę.

Jak z powyższego przeglądu wynika prace zawarte w omawianym tomie cechuje ogromna różnorodność tak tematyczna, jak i — z konieczności — formalna. Lekturze całości towarzyszą więc nieodłącznie wątpliwości co do koncepcji wydawniczej.

Omawiana książka jest IX tomem serii monografii wydawanych przez Wydział Humanistyczny Lubelskiego Towarzystwa Naukowego. Wydawca zadbał o jej szatę zewnętrzną; za jedyny mankament uznać należy umieszczenie ilustracji na końcu tomu, co całkowicie odrywa je od tekstów, którym winny służyć.

W. T.

Lukasz Górnicki i jego czasy, Sekcja Wydawnicza Filii Uniwersytetu Warszawskiego w Białymstoku, Białystok 1979, s. 206.

Z okazji 450-jej rocznicy urodzin Łukasza Górnickiego odbyła się w Białymstoku 21—22 października 1977 sesja naukowa zorganizowana przez Zakład Filologii Polskiej białostockiej filii Uniwersytetu Warszawskiego oraz Białostockie Towarzystwo Naukowe.

Opublikowane w końcu ubiegłego roku materiały tej sesji podzielono na trzy działy: historii, literatury i językoznawstwa. Dla interesujących wystąpień historyków Łukasz Górnicki był raczej tylko pretekstem. Andrzej Wyrobisz omówił bowiem drogi awansu społecznego polskich mieszczan w XVI wieku posługując się między wieloma innymi przykładem autora „Dwozranina”. Andrzej Wyczański wypowiedział się na temat nazwisk chłopskich w Polsce w XVI w. atakując dotychczasowe ustalenia historiografii datujące pojawienie się ich na wiek XVIII; stwierdził masowe występowanie określeń identyfikacyjnych o charakterze nazwisk, a nie przewidział wśród chłopów starostwa korczyńskiego w wieku XVI. Marek Mrówczyński przedstawił szesnastowieczne losy Tykocina i związki Łukasza Górnickiego z tym miastem.

Referaty literaturoznawców dotyczyły już bezpośrednio twórczości Górnickiego. Jakub Lichański poddał szczegółowej analizie walory jego prozy — język, retorykę i filozofię — stosunek do otaczającej rzeczywistości, poglądy polityczne i lansowane wzorce obyczajowe. Bożena Chodźko omówiła ramy narracyjne „Rozmów Artaksesa i Ewandra”, a Barbara Noworolska zajęła się problemem manieryzmu w badaniach historyczno-literackich. Opierając się na przykładzie dramatu „Troas” (autorskiego spolszczenia tragedii Seneki) starała się rozwiązać problem zasadności zaliczania Górnickiego do manierystów.

W omawianym tomiku opublikowano jeszcze trzy referaty językoznawców — Ireny Halickiej, „Nazwy świadczeń i powinności w języku wsi podlaskiej w XVI wieku”, Ewy Prechitko, „Przydawki w składni Łukasza Górnickiego” oraz tekst budzącego szczególnie żywą dyskusję wystąpienia Mariana Jurkowskiego („Renesansowe modele przekładowe”) — wyodrębniającego charakterystyczne dla pisarzy renesansowych postawy translatorskie.

Wyrazić należy ubolewanie, że w tym skromniutkim pod względem technicznym wydawnictwie nie znalazły się wszystkie referaty wygłoszone na sesji (jak na przykład Janusza Pelca — „Europejskość i polskość naszego renesansu” czy Przemysława Zwolińskiego — „Łukasz Górnicki jako sławista”, które — jak można wnioskować na podstawie opracowanego przez Jakuba Lichańskiego omówienia dyskusji — wywołały żywy odzew wśród uczestników sesji). Nie może również wywołać entuzjazmu nakład tej wartościowej publikacji (100 egz.).

W. T.

Simon Proxenus a Sudetis, *Commentarii de itinere Francogallico*, edidit Dana Martinková, „Bibliotheca Scriptorum Medii Recentisque Aevorum”, series nova, t. V, Institutum Litterarum Academiae Scientiarum Hungaricae, Sectio Litterarum Renascentum, Akadémiai Kiadó, Budapest 1979, s. 127.

Simon Proxenus a Sudetis (1532—1575), nazwiska własnego Wirt, wybitny czeski humanista pochodził z mieszanego niemiecko-czeskiego małżeństwa z Budziejowic. W latach 1552—1556 zyskał staranne wykształcenie na uniwersytetach niemieckich: Rostock, Frankfurt